

Є.А. КАРПІЛОВСЬКА

м. Київ, Україна

ТЕРМІНИ – АСПЕКТНІ СИНОНІМИ В КОГНІТИВНОМУ ПРОСТОРІ МОВИ

У статті розглянуто українські мовознавчі терміни – аспектні синоніми. Їх потрактовано як різновиди поняттєвих синонімів, що мають спільну чи різні ознаки того самого поняття. Виділено групи гомогенних аспектних синонімів, що формують у когнітивному просторі терміносистеми сучасного українського мовознавства фасети, та гетерогенні аспектні синоніми, об'єднані в кластери. Підкреслено операційну функцію таких синонімів у формуванні класів еквівалентності одно- і різномовних термінів із метою оптимізації інформаційно-пошукової мови ключових слів системи «База світового славистичного мовознавства (iSybislav)», а також для створення на її основі нового комп'ютерного тезауруса слов'янської лінгвістичної термінології.

Ключові слова: українська мова, когнітивний простір мови, термін, синонімія, аспектний синонім, семантична тотожність, семантична близькість.

Дискусії в науці – річ цілком закономірна, як і прагнення фахівців у певній галузі знання вдосконалити систему понять і їхніх визначень, якою вони оперують. Проте для виникнення потреби в обговоренні доцільності певних термінів має активізуватися поняття, яке вони позначають, з'явитися різні його номінації, накопичитися їхня «критична маса». Нам близький сучасний, гнучкий підхід тих українських і загалом слов'янських термінологів, які обстоюють корисність для певної галузі наукового знання широкого спектра позначень її понять. Саме розгалуженість позначень засвідчує питому вагу певного поняття у когнітивному просторі відділу професійного лексикону, його значення для дальшого розвитку такої терміносистеми зокрема й національного фахового лексикону загалом. Не можемо не погодитися з твердженням О.І. Васецької, що нині триває процес модифікації вимог до термінів, розгляд їх у двовимірній площині парадигматичних і синтагматичних відношень, властивих будь-якій мовній одиниці [2, с. 4]. Слушною вважаємо й думку Л.Г. Боярової про необхідність вироблення гнучкіших, сприятливіших для фахової номінації та комунікації критеріїв термінологічної норми [1]. Л.О. Симоненко у визначенні терміна серед інших його ознак (системність, наявність дефініції, стилістична нейтральність, висока інформативність) виділила й такі взаємопов'язані ознаки, як тенденція до однозначності в межах свого термінологічного поля, тобто термінології певної галузі, та точність семантики [9]. Отже, постання в певній терміносистемі, у нашому дослідженні мовознавчій, різних означень того ж спеціального поняття доцільно розглядати в межах тенденції в когнітивному просторі фахової мови до уточнення обсягу змісту окремих термінів і в цілому поняттєвої структури терміносистеми. У тракті дальших наших міркувань припускаємо, що поява нового позначення спеціального поняття свідчить про його осмислення в новому аспекті. Ідеться при цьому не про інше оформлення тієї ж когнітивної структури позначення, зокрема про випрацювання питомого

відповідника іншомовній номінації поняття на зразок *неозначена форма дієслова* до *інфінітив*, а про появу позначення того самого поняття, яке вербалізує його з іншою ознакою, з іншою когнітивною структурою. На відміну від опозиції синонімів *інфінітив – неозначена форма дієслова* нас у пропонованій розвідці будуть цікавити опозиції на взір *інфінітив – дієйменник*. Зауважимо, що такі терміни, як *дієйменник*, зайвий раз доводять не прямолінійний, а спіральний розвиток певних терміносистем і національного лексикону загалом. На певних етапах розвитку національних мов спільнота, активно осмислюючи й упорядковуючи номінаційний корпус своєї мови, закономірно повертається й до того ресурсу, який донині з різних причин перебував на периферії мови, був вилучений з активного вжитку. Уважний перегляд матеріалів наших старих загальних і термінологічних словників, безперечно, дає потужний поштовх для виявлення номінаційних ресурсів українського професійного лексикону, для з'ясування напрямків, у яких доцільно розвивати його когнітивний простір [5; 6].

Досвід зарубіжних колег, зокрема вже багаторічна робота міжнародного наукового колективу, який створює інформаційно-пошукову бібліографічну систему «База світового славистичного мовознавства (iSybislaw)», доводить, що це проблема загальнослов'янська, а її успішне розв'язання сприяє взаємозбагаченню національних слов'янських мовознавчих терміносистем і водночас формуванню сучасного інтернаціонального фонду мовознавчих термінів для активізації наукового співробітництва славистів [4; 7 – 8; 12]. Отже, гнучкість критеріїв термінологічної норми й увага до найширшого кола варіантів позначення певного мовознавчого поняття аж ніяк не ведуть до термінологічного хаосу, а навпаки, мають на меті уточнення обсягів змісту кожного з таких позначень, спектра їхнього функціонування, а завдяки цьому сприяють структуруванню означуваного поняття, яке найбільше відповідає його сучасному осмисленню та застосуванню у фаховій комунікації. Результати таких обстежень дають важливий ресурс для оновлення термінологічних тлумачних і перекладних словників, фахових енциклопедій, розвитку лексикону та граматичного ладу, стилістики фахової мови загалом і мови певного професійного середовища зокрема, опису спеціальної лексики в загальномовних словниках, граматиках і правописі.

У дальших роздумах над різними позначеннями того самого мовознавчого поняття оперуватимемо відомими термінами *варіантність*, або *змінність*, *синонімія*, *корелативність*, *тотожність змісту*, або *повна, абсолютна синонімія* та *близькість змісту*, або *неповна (часткова) синонімія* різного ступеня. Щодо терміна *варіантність*, нас будуть цікавити так звані широкі варіанти позначення, тобто одно- і кількаслівні варіанти – корелативи з різною формою, а не модифікаціями тієї ж форми на зразок позначень мовознавчих термінів *зйання – зявання* чи *опрощення – спрощення*, що є наслідком динаміки морфемних і словотвірних норм української мови [5]. Крім вищезгаданих відомих термінів, вводимо власний термін *аспектні синоніми*. Його доцільність вбачаємо в уточненні підстави й характеру корелативності термінів. Такі синоніми є різновидом *семантичних*, або *поняттєвих (ідеографічних, сигніфікативних) синонімів*. Визначенням *аспектні* підкреслюємо, що такі позначення слугують для уявлення «різних граней позначуваного поняття» [10, с. 608]. Вважаємо, що для з'ясування ступеня й характеру «розпрацювання» певного поняття в

системі українського й слов'янського загалом мовознавства в його сучасному стані і в історичній перспективі важливим є виділення в його номінації певної ознаки, що лягла в її основу, а отже, й уявлення того аспекту, грані поняття, що стали визначальними для створення форми певного терміна. Розв'язанню цього завдання й слугуватиме, на нашу думку, вивчення пропонованих груп термінів-корелативів як аспектних синонімів.

Такі терміни-синоніми можуть об'єднуватися у фасети, або угруповання корелативних номінацій, пов'язаних спільною ознакою поняття. За наявністю такої спільної ознаки можемо назвати їх гомогенними (однорідними) аспектними синонімами. Утім, такі номінації-корелативи здатні увиразнювати й різні ознаки (аспекти вербалізації) того самого поняття. Їх назвемо гетерогенними (неоднорідними) аспектними синонімами. Гетерогенні аспектні синоніми в структурі терміносистеми формують кластери, або об'єднання корелативних номінацій на основі різних ознак того ж поняття.

Саме цей різновид аспектних синонімів викликає найбільший інтерес для дослідження розвитку когнітивного простору певної терміносистеми, в нашому випадку, мовознавчої. Вони ж, додамо, і найбільше занепокоюють термінологів і розробників лінгвістичних систем як показник ентропії позначень певних понять, а отже, як неминуче джерело інформаційного «шуму», «розмивання» змісту поняття. Наявність у структурі терміносистеми таких неієрархічних угруповань термінів, як фасети і кластери, їхня розгалуженість свідчать про перебування поняття, яке вони вербалізують, у фокусі уваги фахівців цієї галузі наукового знання, про стан його осмислення в когнітивному просторі фахової мови і національної мови в цілому.

У пропонованому терміні підкреслимо його операційність, тобто придатність саме для структурування та впорядкування певної ділянки когнітивного простору мовознавчої терміносистеми. Його операційність полягає й у спрямуванні нашого аналізу українських мовознавчих термінів на їхнє впорядкування в класах еквівалентності з іншими слов'янськими термінами в складі інформаційно-пошукової мови системи iSybislaw. Таке розуміння синонімів спонукає дослідника до аналізу складників тієї когнітивної структури, що становить результат вербалізації спільного для них поняття, зокрема уявити ознаку, що лягла в основу його номінацій. Різновид аспектних синонімів можуть становити *концепційні синоніми* в значенні, якого їм надала О.І. Васецька, як різні позначення того самого поняття в межах різних концепцій, теорій, напрямків, наукових шкіл, концепцій окремих учених [2, с. 9].

Виділення певної ознаки в когнітивній структурі різномовних термінів дає підстави для виявлення ступеня їхньої змістової близькості й обґрунтованості введення до певних класів еквівалентності термінів у складі інформаційно-пошукової мови ключових слів бази iSybislaw. Встановлення ознак, спільних для термінів у різних мовах, уможливує й структурування класів їхньої еквівалентності в системі iSybislaw, а отже, оптимізацію пошуку інформації в межах певних фасетів і кластерів термінів таких класів, шукати в окремих національних мовознавчих традиціях відповідники іншомовним термінам із тими ознаками номінування спільного для них поняття. Такий пошук часом пояснює результати авторської термінотворчості або ж повертає призабуті терміни на зразок вищезгаданого *дійменника* з периферії професійного лексикону.

Наприклад, польський термін *rzeczownik* виявляє спільну ознаку номінації з авторським терміном І.Р. Вихованця *предметник* [3] і застарілим терміном *речівник*. Їхнє об'єднання у фасет в рамках одного класу еквівалентності термінів на позначення предметів (ширше, об'єктів) дало б користувачам системи іSybislaw додатковий ресурс для розширення й уточнення пошуку джерел у її фактичній базі. Крім того, розгляд синонімів під таким кутом зору в межах однієї мови та їхніх відповідників у різних мовах закладає основу й забезпечує надійність формування класів еквівалентності в мові ключових слів системи іSybislaw. Саме в цьому, а не в суто теоретичних пошуках бачимо сенс пропонуваного терміна *аспектні синоніми*. Вони, безперечно, відбивають різні наукові концепції, напрямки, теорії, досвід окремих мовознавчих шкіл і вчених, але для нас як розробників українського модуля інформаційно-пошукової мови важлива їхня когнітивна структура і та базова її ознака, за якою їх можна об'єднати або протиставити іншим позначенням того самого спеціального поняття (мовного об'єкта, явища, процесу, системи знань про них).

Як відомо, будь-який мовний об'єкт для випрацювання його позначення розглядають і осмислюють у тріаді властивих йому змісту, форми та виконуваної функції, або його призначення. За нашими спостереженнями над різнокореневими мовознавчими термінами-корелатами, появу таких варіантних позначень викликає можливість різного трактування (розмитість меж, синкретичність) якогось із складників цієї тріади або прагнення увиразнити саме такий складник поняття про певний мовний об'єкт. Це доводить відомий ряд термінів на позначення компонентів слова, позбавлених лексичного, граматичного або словотвірного значення: *інтерфікс*, *клаузула*, *основотвірний суфікс*, *суфіксальна зв'язка*, *морфемна прокладка*, *мертвий суфікс* на зразок *-ат* у словах *драматичний*, *схематизм* чи *-р* у словах *дар*, *жир*. Аналіз цього кластера аспектних синонімів дає змогу встановити спектр ознак, за якими українські дериватологи й морфемологи осмислюють такі самостійні складники слова, позбавлені значення і функцій, властивих повноцінним післякореневим компонентам слова – суфіксам. Разом із тим саме ці їхні ознаки – відсутність значення та з'єднувальна, суто структурна (конструктивна, будівельна) функція в складі слова – стають діагностичними для їхнього кваліфікування. За цими двома базовими ознаками розглядуваних мовних об'єктів у межах такого кластера й можна виділити 2 фасети однорідних аспектних синонімів, уточнивши таким чином обсяг змісту термінів у межах фасет і кластера загалом: перший фасет – *асемантема*, *пустий морф*, *мертвий суфікс* та другий – *інтерфікс*, *клаузула*, *основотвірний суфікс*, *суфіксальна зв'язка*, *морфемна прокладка*.

Прикладом угруповання різномовних аспектних синонімів можуть слугувати пол. *derywacja paradigmatyczna*, *derywacja zerowa*, укр. *безафіксне словотворення*, *нульафіксація*, *флексійний спосіб словотворення*, рос. *безаффиксное словообразование*, *флексийный (флективный) способ словообразования*, *флексация*, *нулевая аффиксация*, білорус. *нульсуфіксальнае словаўтварэнне*. Зіставлення таких міжмовних груп термінів-корелатів дає змогу виявити спектр аспектів лінгвістичного поняття, які означено в тій чи тій мові, окреслити специфіку його вербалізації в окремих слов'янських мовах і національних мовознавчих традиціях, а також в цілому виявити спектр вербалізації певного лінгвістичного поняття у мовах, засвідчений у документах джерельної бази

системи iSybislaw. Урахування спільного поняття вможливує й виявлення місця в таких групах аспектних синонімів національно самобутніх термінів на взір укр. «ковані слова» в класі еквівалентних термінів: укр. *словотворчість, авторський неологізм*, рос. *словотворчество, авторские слова*.

Для розуміння ролі аспектних синонімів у структуруванні когнітивного простору терміносистеми сучасного українського і загалом слов'янського мовознавства важливо встановити не лише склад і внутрішню організацію їхніх груп, а й їхнє місце в структурі всієї терміносистеми мовознавства, зв'язок з іншими її окремими термінами та угрупованнями. Як показали попередні дослідження, велику роль в організації терміносистеми мовознавства, і не лише мовознавства, відіграє непряма, або диференційна номінація. Як доводить наступний нам матеріал, саме лінгвістичні терміни – непрямі номінації за обсягом своєї семантики можуть завдяки своєму узагальненому значенню виконувати роль термінів-гіперонімів. Це, наприклад, такі українські терміни, як *нелітературне слово, не-частина мови, середній рід, спільний рід, різновідмінюваний іменник, різномісний наголос* або пол. *nijaki rodzaj, nieokreśloność, medium*. Такі суто диференційні, непрямі позначення можуть також становити аспектні синоніми, пор. для вищеподаних термінів – найменувань асемантичних, суто конструктивних компонентів слова назви *суфіксоїд* або *субморф*. Функцію точки відліку в конкретизації певного поняття виконують терміни, які вказують не на якісні ознаки об'єкта номінації, а на його місце в класифікації. Як такі можна розглядати низку українських термінів із прикметником *середній, високий, вищий, найвищий, низький*, див. вище *середній рід*, а також пор. *середній стан дієслова, вищий та найвищий ступінь* (прикметника, прислівника), *високе, високо-середнє, середнє, низьке підняття* (голосного). Зіставлення з іншими слов'янськими мовами увиразнює міру залучення тих чи тих ресурсів (питомих і запозичених), а також способів номінації для творення термінів зі спільним поняттям. Наприклад, за даними SSLT, російська, білоруська та болгарська мови як еквівалент українському терміну *середній стан дієслова* подають непрямі означення з питомим ресурсом – вказівкою на місце таких одиниць у системі мови, пор. рос. *средний залог*, білорус. *сярэдни стан*, болг. *среден залог*. Сербська, хорватська, польська, верхньо- і нижньолужицька, македонська мови послуговуються ресурсом із тим же значенням, проте запозиченим із латини, пор.: серб. і хорват. *медиј*, пол. *medium*, влуж. і нлуж. *medium*, македон. *медиум* (з лат. *medium* «середина»). Натомість чеська, словацька і словенська мови у своїх лінгвістичних терміносистемах уживають обидва типи ресурсів і способи означення цього граматичного поняття, пор.: чes. *médium, střední rod 2*, словац. *médium, stredny rod 2*, словен. *medij, srednji način, srednjik*. Утім, спостерігаємо й іншу картину, коли в одних слов'янських мовах випрацьовано питомий відповідник запозиченому терміну, а в інших функціонує лише саме таке адаптоване запозичення за наявності питомих відповідників з іншими ознаками поняття в їхній внутрішній формі, пор.: рос. *компаратив* і *сравнительная степень* з укр. *компаратив*, але *вищий ступінь* і застаріле *другий ступінь*.

Розглядувані терміни – аспектні синоніми можуть бути за своїми стилістичними властивостями нейтральними або забарвленими, виявляти мовну експресію, оцінку об'єкта, ставлення до нього мовця. До перших можна віднести

українські терміни *структурна, формальна, конструкційна, генеративна грамати́ка*. До других належать уже згадувані вище російські терміни *интересная, креативная, живая, объективная грамматика* або термін *слово-«близнец»* (Л.П. Крисін), який відповідає за змістом нейтральному терміну *дублет*.

Аналіз місця та ролі непрямих номінацій у терміносистемах сучасної слов'янської лінгвістичної термінології, крім проблем варіантності таких термінів, характеру їхнього значення й їхньої синонімії з термінами іншої будови, ставить для інформаційно-пошукових систем на кшталт iSybislaw і важливу проблему еквівалентності (сумірності змісту) термінів зі спільним поняттям у різних слов'янських мовах. Терміни на взір укр. *непрямий відмінок* – рос. *косвенный падеж* – пол. *przypadek zależny* – чес. *nepřímý pád*, білорус. *ускосны склон* або пол. *rodzaj nijaki, neutrum* – білорус. *ніякі род* – рос. *средний род* – укр. *середній рід* (але і *ніякий рід*, наприклад, в «Українському правописі» 1928 р.), болг. *среден род* – влуж. – *neutrum, sriedžny (ničejí) rod* увиразнюють ресурси і способи означення таких понять у терміносистемах окремих мов та дають змогу, за ширшого охоплення термінів, судити про їхнє місце і роль у впорядкуванні національномовної лінгвістичної термінології. Вивчення термінів – аспектних синонімів дає змогу виявити тенденції розвитку сучасних слов'янських терміносистем, роль у їхній організації термінів із різним ресурсом і способом означення певних спеціальних понять. Це відкриває перспективи й для вдосконалення лінгвістичного забезпечення таких потужних інформаційно-пошукових систем сучасної славістики, як Бібліографічна база даних світового славістичного мовознавства iSybislaw, оптимізації пошуку в них різноманітної інформації. Дальший розвиток їхніх інтерфейсів і підвищення ефективності пошукових образів інформації у таких системах, на нашу думку, може полягати у створенні такого інформаційно-пошукового тезауруса, в якому знайдуть своє місце різні типи опозицій термінів як ключових слів для пошуку бібліографічної інформації, а також відомості про варіантність термінів у межах окремої мови джерел системи та сумірність, еквівалентність термінів-корелатів у різних мовах.

Виявлення, аналіз і впорядкування аспектних синонімів у складі терміносистеми сучасного українського мовознавства дасть, на нашу думку, надійні підстави для вивчення стану й перспектив осмислення тих мовознавчих понять, які перебувають сьогодні у фокусі пильної уваги й активного опрацювання українських мовознавців, а також для пошуку їхніх зв'язків із позначеннями відповідних понять в інших слов'янських мовах та формування класів еквівалентності для мови ключових слів системи iSybislaw. Таке структурування класів еквівалентності на основі спільності ознак різномовних термінів-корелатів, без сумніву, сприятиме не лише оптимізації пошуку інформації в «Базі даних світового славістичного мовознавства», а й для створення на її основі нового тезауруса слов'янської лінгвістичної термінології як гіпертекстової системи з унявненою семантикою окремих термінів і семантичних відношень між ними.

1. Боярова Л.Г. Терміни-варіанти в українській загальномовній лексикографії: нормативний аспект. *Термінологічний вісник*: Зб. наук. праць, 2013. Вип. 2(1). С. 189 – 195.

2. Васецька О.І. Формальна та семантична варіантність синтаксичних термінів: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. Київ, 2018. 19 с.
3. Вихованець І. Студії про українські відмінки: термінологічний аспект. *Українська мова*. 2005. № 4. С. 3 – 7.
4. Волкова Е. Проблемы белорусской лингвистической терминологии и вопрос соответствия ключевых слов (лингвистических терминов) в iSybislaw. *Slavia Orientalis*. 2013. № 62. С. 285 – 292.
5. Карпіловська Є.А. Варіанти термінів мовознавства у сучасній науково-освітній практиці і в часовій перспективі. *Dynamika współczesnego słownictwa słowiańskiego w przestrzeni stylistowo-funkcjonalnej*. Red. Zofia Rudnik-Karwatowa. Warszawa. 2017. S. 9 – 26.
6. Карпіловська Є.А. Роль термінів-непрямих номінацій у тезаурусі інформаційно-пошукової системи слов'янського мовознавства. *Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej*. 2014. Т. 49. С. 150 – 163. URL: <https://doi.org/10.11649/sfps.2014.017>.
7. Ковальський П., Банасяк Я. Ключові слова та класи еквівалентності в системі iSybislaw як знаряддя та предмет досліджень. *Українська мова*. 2017. № 4. С.14 – 26.
8. Руднік-Карватова З.Е. Упорядкування термінології для потреб інформаційно-пошукової системи iSybislaw. *Українська мова*. 2016. № 3. С. 105 – 117.
9. Симоненко Л.О. Термін. *Українська мова: Енциклопедія*. Київ. 2007. Вид. 3-є. С. 707.
10. Тараненко О.О. Синоніми. *Українська мова: Енциклопедія*. Київ. 2007. Вид. 3-є. С. 607 – 610.
11. Ярошевич І.А. Українська морфологічна термінологія ХХ – початку ХХІ ст.: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. Київ, 2008. 20 с.
12. Ostarczuk O. Język informacyjno-wyszukiwawczy i problem ekwiwalencji słów kluczowych językoznawstwa slawistycznego. *Zagadnienia Informatyki Naukowej*. 2007. № 2. С. 54 – 63. URL: <http://bbc.uw.edu.pl/dlibra/doccontent?id=1795>

УМОВНІ СКОРОЧЕННЯ

iSybislaw – Bibliograficzna baza danych światowego językoznawstwa slawistycznego. URL: <http://www.isybislaw.ispan.waw.pl>

SSLT – Slovník slovanské lingvistické terminologie. Jedlička, A. (Red.). Praha. 1977. Т. I, 1979. Т. II.

Ievgeniia Karpilovska

TERMS – ASPECTUAL SYNONYMS IN THE COGNITIVE SPACE OF LANGUAGE

The article deals with the Ukrainian linguistic terms – aspectual synonyms. They are considered as a kind of conceptual synonyms that have common or different features of the same concept. Groups of homogeneous aspectual synonyms which form facets in the cognitive space of contemporary Ukrainian linguistic terminological system are determined as well as groups of heterogeneous aspectual synonyms, which are organized into clusters. The operational function of such synonyms for the forming of classes of equivalents of one- and multi-lingual terms in the informational-retrieval language of the keywords of the Base of the World Slavic Linguistics iSybislaw is emphasized.

Determination of certain feature in the cognitive structure of multilingual terms creates the base for revealing the degree of their content closeness and the validity for the inclusion of terms-keywords to the certain classes of equivalence in the information-retrieval language of iSybislaw. The determination of common cognitive features for terms in different languages

enables the structuring of their classes of equivalents in the iSybislaw system and, therefore, to organize searching of information within certain facets of aspectual synonyms within such classes; to search equivalents to foreign linguistic terms with the same features of the nomination concept common for them in certain national linguistic traditions.

The analysis of aspectual synonyms in the contemporary Ukrainian linguistic terminological system will provide a solid basis for studying the state and perspectives of understanding the linguistic concepts which today are in the focus of attention and active work of specialists, as well as to find their links with the nominations of the same concepts in other languages and the forming of classes of equivalents for the language of the keywords of the iSybislaw system. Such structuring of the classes of equivalents on the basis of the commonality of the features of multi-lingual co-referential terms will help to optimize the searching of information in the database of system iSybislaw, as well as to create on its basis a new thesaurus of Slavic linguistic terminology as a hypertext system.

Key words: Ukrainian language, cognitive space of language, term, synonymy, aspectual synonyms, semantic identity, semantic closeness.

УДК 811.161

І.М. КОЧАН
м. Львів, Україна

УКРАЇНСЬКЕ ТЕРМІНОЗНАВСТВО: ЕТАП УТВЕРДЖЕННЯ

У статті проаналізовано досягнення українського термінознавства сьогодні, що охопило опис різногалузевих терміносистем у дисертаціях, монографіях, словниках; простежено різні етапи зародження та становлення окремих терміносистем, їх сучасний стан, що дало підставу констатувати етап утвердження національного термінознавства, його подальший розвиток.

Ключові слова: українське термінознавство, галузеві терміносистеми, еволюція терміна, кодифікація терміносистеми.

Українське термінознавство має свою історію становлення, яка охопила кілька етапів від другої половини ХІХ аж до початку ХХІ століття. У більшості дисертацій, присвячених розвитку тієї чи тієї наукової галузі, здобувачі наукового ступеня обов'язково зазначають основні етапи розвитку досліджуваної терміносистеми. Загалом вони передбачають період зародження науки й появи фахових лексем та прототермінів, період становлення, пов'язаний із розвитком наукової галузі й виникненням нових наукових понять та творенням назв на їх позначення, період наукового осмислення певної сфери діяльності, вироблення наукових засад галузевої термінології, утвердження теорії і практики терміносистеми.

Узагальненим оглядам термінологічних праць та напрацювань присвячені статті В.Л. Івашенко [8; 9], Л.О. Симоненко [18], Л.В. Туровської [23], Н.О. Яценко [9] та ін.

© І.М. КОЧАН, 2019